

עניני בורר - Soaking Contact Lenses in Solution - שיעור 106

I. Soaking contact lenses, wiping off oil from kishka with napkin

(א) עיין שבת (ק"מ) אין שולין את הכרשינין בשבת. ורש"י דהוה ליה בורר וכן כתב שו"ע (ש"ט - ח) ולירושלמי האיסור משום דש ולהרמב"ם האיסור משום מטרח באוכלא וכתב המ"ב (ש"ט - כ"ט) דתפוחי אדמה וכל כהאי גוונא לא יתן עליהם מים כדי להסיר האבק והעפר מעליהם ועיין בבה"ל (ד"ה "דסו"ל כזור") דהדחת פירות הוה מלאכה דאורייתא ובמ"ב (נ"ה) דאסור לשפוך השומן מן הרוטב דהשומן מקרי פסולת לגבי הרוטב.

(ב) 1. עיין עוד באג"מ (ב - קכ"ה) דכרשינין אסור דוקא לאחר זמן אבל לאלתר מותר ולכן מותר להסיר הלכלוך מפירות לאכול לאלתר וראיתו (מסוף שכ"ח) ברמ"א דמותר לקלוף שומים ובצלים לאכול לאלתר דאי אפשר בענין אחר ודרך אכילתו בכך עיין בבה"ל (ד"ה לקוף)

2. עיין בספר איל משולש (דף קט"ו - י"ז) דלא דומה הסרת לכלוך הדבוק לפרי להסרת הקליפה שמותר לאלתר. (כ) דדוקא קליפות שהם חלק מהפרי ודרך אכילה כך משא"כ פסולת מבחוץ אע"פ שדבוקה לפרי. (ב) דקליפה דרך להסירה בשעת אכילה משא"כ רחיצה מלכלוך היא מתיקוני הפרי שקודם אכילה. (ג) עפ"י הים של שלמה שהביאו בבה"ל (ספ"ד ד' - ד"ה "מתוך") דקליפה חלק טבעי מהאוכל ואין זה נחשב לקלקול וחסרון באוכל משא"כ לכלוך הוי ככל פסולת והובא זה בשם האמרי יושר בשם החזו"א והגר"נ קרליץ ורב פנחס שיינבורג.

3. עיין בספר לוית חן (דף ע"ט) שחולקין על סברת האיל משולש ודעימיה דהדחת לכלוך לא נקרא בורר והביא ה' ראיות

(כ) לפי דעת הרמב"ן והרשב"א (שצט קט"ו): שמותר לקנב ירק ביום הכפורים מן המנחה ולמעלה דהיינו הדחת ירק ואין שום חשש משום בורר. (תרי"ח - ז) ואין זה חלק מן הפרי ואעפ"כ מותר.

(ב) וממה שהתירו להדיח בצונן דג מלוח (שצט קמ"ה: צמשה וש"ע ש"ח - ז) ועיין במ"ב (ל"י) ובבה"ל "והדחתן"

(ג) כוס יין ששתה בו עכו"ם מותר להדיחו שו"ע (שכ"ג - ח) ומדיחים כלים לצורך היום שו"ע (שכ"ג - ו) ואין חשש משום בורר.

(ד) ומותר להדיח בשר חי מן הדם בעין שעליו מג"א (שכ"ח - סק"ז) ובמ"ב (ש"ח - סק"י) ואין חשש משום בורר.

(ה) ושו"ת רב פעלים (ב - ט"ז) שמותר לרחוץ פירות כגון ענבים תאנים ואנסיים שנפלו לתוך סממנים של צבע ונתלכלכו בהם.

(ו) גם הביא הלוי חן (דף ע"ט) דעת המאירי ובעל העיטור ואגלי טל ושבייתת השבת דסוברים דכרשינין אסור רק מדרבנן ולא כהבה"ל. והביא גם השמירת שבת כהלכתה (ג - והערה פ"ח) שהביא כל הראיות שנזכר למעלה להתירא בשם הגרשז"א

(ג) 1. עיין באג"מ (ב - קכ"ה) שנתן עוד טעם להתיר לרחיצת פירות מלכלוך דרחיצה לא נאסר בפירות כמו שלא נאסר בכלים דרק ליתן במים הוא מעשה בורר ולא ליתן עליהם מים. ולכן רחיצת פירות דומה להדחת כלים ואין בגדר בורר.

2. ועיין עוד באיל משולש (דף ט"ו) שמחלק בין הדחת כלים להדחת פירות דבפירות הלכלוך הוא קלקול וחסרון ואינו ראוי ונחשב פסולת מתוך אוכל אבל הכלי ראוי לתשמישי או לתשמיש אחר. ועוד כתב בשם הגרשו"א דהדחת כלים דרך תשמישו היא כן משא"כ בפרי מלוכלך. ונפק"מ בין הטעמים בכלי חד פעמי.

3. אבל הקושיות מדג מלוח ודם על הבשר וקניבת ירק עומדים במקומם וצ"ע

(ד) 1. ושו"ת אג"מ (ה - קכ"ה) נתן עוד טעם להתיר הדחת פירות משום דהרבה בני אדם אוכלין אותם גם בלא רחיצה ודומה למים צלולין שיש בהן קיסמין דקין שמותר אף במשמרת (שי"ט - י) ואין צריך אפילו לאלתר משום שאין זה מעשה בורר.

2. ולזה הסכים האיל משולש (דף קע"ח) דאין איסור הרחיצה והניקוי אלא בכללך שניכר לעין. והובא זה בשם החזו"א ודומה (לשי"ט - י)

(ה) עיין שו"ת ציץ אליעזר (ו - ל"ז - ז) דלטעמא דהירושלמי שכרשינין אסור משום דש ולא שייך זה בהדחת פירות או שמן על kishka או הדחת בתי עינים דאין הליכלוך הזה מקיף מכל הצדדין וגם ע"פ רוב אינו ליכלוך שהיה עליו בשעת גידולו. ושנית גם אליבא דרש"י והשו"ע בורר רק דרבנן וגזרו משום דאפשר לתקנו מאתמול אבל אין זה שייך בנידון שלנו וי"ל דתו בכה"ג לא גזרו דומיא דהדחת כלים.

II. למעשה

(א) Removing oil from kishka

שמעתי מהגאון רב מנשה קליין דיש לאסור הסרת שמן הרבה ממאכל שזה דומה להסרת השומן מן הרוטב שאסור המשנה ברורה (נ"ה) ולא דומה לדג מלוח ודם על הבשר שזה לכלוך בעלמא ונקרא ניקוי ושמן אין לכלוך ונקרא בורר. אבל הגאון רב שלמה זלמן ברוין אמר לי שהוא מותר משום שהשמן צף למעלה על דבר גוש ואין מעורב בדבר. וטוב לעשות על ידי שנוי. ולי נראה אולי יש לאמר דעל פי רוב יכול לאכול oily kishka אפילו בלא ניקוי ודומה למים צלולים בקסמין שהוא מותר. ואפילו אם השמן הרבה שאין יכול לאכול כך מ"מ יכול להסירו ולאכול לאלתר משום ההיתר דקולף בצלים. וגם השמן אין חשוב ונקרא לכלוך וזה דומה להדחת דג מלוח, ודם על הבשר, וקניבת ירק, והדחת כלים שהוא מותר. אבל מ"מ טוב לעשות על ידי שנוי.

(ב) Soaking contact lenses in solution

שמעתי מהגאון רב מנשה קליין דיש להתיר שריית כלים מלוכלכים משום שאין זה נקרא בורר רק הדחה או רחיצה. משא"כ בכרשינין אבל הוא לא רצה להתיר contact lenses. אבל שמעתי מגאון הרב שלמה זלמן ברוין שזה דומה להדחת כלים ומותר. ולי נראה שאין איסור בדבר משום (c) שזה דומה (שי"ט - י) למים צלולים (ב) ודומה להדחת כלים (שכ"ג - ו) (ג) ולפי הירושלמי אין שייך כאן איסור דש (ד) ולפי רש"י אליבא דציץ אליעזר דאי אפשר לתקנו מאתמול לא בכרשינין (ה) ולהרמב"ם אין כאן מטרע באוכל ומותר.

(ג) Waging off dirty fruits

זה תלוי במחלוקת המשנה ברורה (שי"ט - כ"ט) ואג"מ (ה - קכ"ה) ואם זה רק להיגינה (hygiene) מותר לרחצם ואין בזה משום בורר.